

Startnotitie programma buitengebied

Februari 2024
Afdeling ruimte en economie
Bestuurlijk opdrachtgever: Thomas van Gemert
Ambtelijk opdrachtgever: Selma van Mensvoort
Programmatrekker: Hans Corsten

1. INLEIDING

Het landelijk gebied in Weert staat voor grote opgaven. Dit programma voor het buitengebied van Weert wordt gekenmerkt door het feit dat een aantal doelen door EU en Rijk wettelijk bepaald zijn en de provincie op gebied van natuur en water wettelijke taken heeft. We beseffen dat de realisatie ervan veel van de samenleving en agrariërs vraagt. Wat daarbij niet helpt is dat er op dit moment op rijksniveau veel onduidelijk is juist met betrekking tot de onderwerpen waar dit programma over gaat, zoals het transitiefonds, het stikstofbeleid en landbouwperspectief.

We verwachten dat het rijk en provincie hierin haar verantwoordelijkheid neemt en ons in staat stelt om onze opgaven op een efficiënte manier uit te voeren. Ondertussen mag en zal dit ons er niet van weerhouden om nu al vol met de uitvoering aan de slag te gaan waar dat kan met de instrumenten en middelen die we wél ter beschikking hebben. Met de vaststelling van de ontwerp Omgevingsvisie is aangekondigd dat er een programma buitengebied wordt opgesteld. In dat programma worden alle doelen die te maken hebben met het buitengebied samengepakt.

Op landelijk niveau geeft het NPLG¹ een aanzet voor de uitwerking van de kerndoelen natuur (waaronder de stikstofaanpak), water en klimaat tot regionale doelen en structurerende keuzes, met onder andere de relatie met de landbouw. Die vormen de basis voor de uitwerking van de brede provinciale gebiedsprogramma's. Ook geeft het NPLG de (ruimtelijke) consequenties van deze doelen en structurerende keuzes. Daarbij geeft het NPLG aan hoe de samenhang is met andere (Rijks)programma's in het landelijk gebied. Doel van het provinciale LPLG² is om de 10 NPLG-doelen en opgaven uit te werken naar Limburg en daarbinnen naar de vier deelgebieden, en vervolgens sturing te geven aan uitvoering door middel van concrete maatregelen en instrumenten. Aan de 10 NPLG-doelen zijn door Provinciale Staten nog 4 provinciale doelen toegevoegd: leefbaarheid, landschap, perspectief voor de landbouw en houdbare vergunningverlening. Dit zijn belangrijke doelen die randvoorwaardelijk zijn voor het slagen van de transitie en onmisbaar zijn voor een goede toekomst van het landelijk gebied in Limburg in zijn algemeenheid en die in Weert in het bijzonder.

Aan de andere kant zijn de agrarische ondernemers aan het zoeken hoe hun toekomst eruit ziet in het licht van de stikstof- en waterproblematiek en de omslag naar een meer duurzame kringloop- of natuurinclusieve landbouw. De provincie werkt hiervoor strategieën uit hoe zij bedrijven hierbij kunnen ondersteunen in samenspraak met gemeenten. In dat kader zijn we als gemeente, samen in de Peelregio, al een gebiedsplan op basis van de landelijke kaders m.b.t. stikstof, water, bodem en klimaat aan het uitwerken. Daarvoor wordt door het Rijk regelingen uitgevoerd en voorbereid (trappetje van Remkens) om bij bedrijven in de buurt van Natura 2000-gebieden de situatie in kaart te brengen en in overleg met de betreffende ondernemers een beeld te krijgen van het toekomstperspectief van de betreffende bedrijven.

2. AANLEIDING & CONTEXT

Weert heeft in de vorm van de Omgevingsvisie een integrale visie op het gehele grondgebied opgesteld. Deze visie geeft op hoofdlijnen de koers weer. In hoofdstuk 5.5 staat de visie op het buitengebied van Weert beschreven met de daarbij gewenste ontwikkelrichting. De doelen en ambities, zoals beschreven in de Omgevingsvisie Weert, vragen om een nadere uitwerking en concretisering voor het buitengebied. Dit wordt vertaald naar een programma buitengebied. De koers van de Omgevingsvisie blijft in dit programma het uitgangspunt.

Een belangrijke trend in Weert is dat stedelijke vragen en claims, zoals uitbreiding van woon- en werkgebieden, steeds verder doordringen in het buitengebied. De grootschalige opwekking van energie is vooral een stedelijke vraag die landt in het buitengebied. In de Omgevingsvisie zijn daarvoor zoekgebieden aangewezen. Deze vragen concurreren met het gebruik van het buitengebied zoals we dat al langer kennen, vooral landbouw. Tegelijkertijd

¹ Nationaal Programma landelijk Gebied

² Limburgs Programma landelijk gebied

is ons buitengebied ook een leefgebied. Weerter bewoners zien en gebruiken het buitengebied steeds meer als hun directe leefomgeving. Daarbij zien we Weert ook nadrukkelijk *als stad in het groen*. Het besef groeit dat we ook ruimte moeten maken en laten voor al het natuurlijk leven, om ons eigen leven duurzaam te laten zijn.

Zo gezien is het buitengebied in Weert daardoor op veel plaatsen niet langer alleen een *productiegebied* maar een *leefgebied* voor mens en flora en fauna. Ook in Weert hebben we met deze transitie te maken. Maar ons buitengebied is groot en voor een flink deel een echt productiegebied. In het programma buitengebied proberen we zoveel mogelijk slimme combinaties en koppelkansen mogelijk te maken, maar zullen we soms ook heldere en moeilijke keuzes moeten maken.

3. AMBITIE, MAATSCHAPPELIJKE EFFECTEN & DOELEN

De dynamiek van bedrijvigheid en de beperkte ruimte waarin de diversiteit aan functies bij elkaar komen, vormt een uitdaging om een evenwicht te vinden tussen de belangen van bewoners van het gebied, een veerkrachtige natuur en een gezonde economie. De gemeente vindt het belangrijk dat het Weerter buitengebied vitaal blijft. De agrarische bedrijven, niet agrarische functies en recreatiesector zijn belangrijke economische dragers in dat gebied. Een passende economische ontwikkeling hoort daarbij.

Met het Programma Buitengebied werken we aan de economische en ruimtelijke vitaliteit van het buitengebied, met ruimte voor bedrijven en respect voor natuur en milieu. Dit draagt bij aan aantrekkelijk vestigingsklimaat, fijn wonen en een stevige sociale structuur. Ook speelt handhaving een belangrijke rol. De gemeente zet hier actief op in: goede, actuele controle op vergunningen zodat het voor ondernemers loont zich aan de spelregels te houden.

Het Programma Buitengebied is niet statisch. Het is zo opgebouwd dat daar waar uitgangspunten nog niet helemaal uitgewerkt zijn, al zoveel mogelijk kan worden ingespeeld op kansen in concrete plannen wanneer deze zich voordoen. Op deze manier kan continu worden meebewogen met het (toekomstig) beleid en de dynamiek van het buitengebied.

4. KADERSTELLING

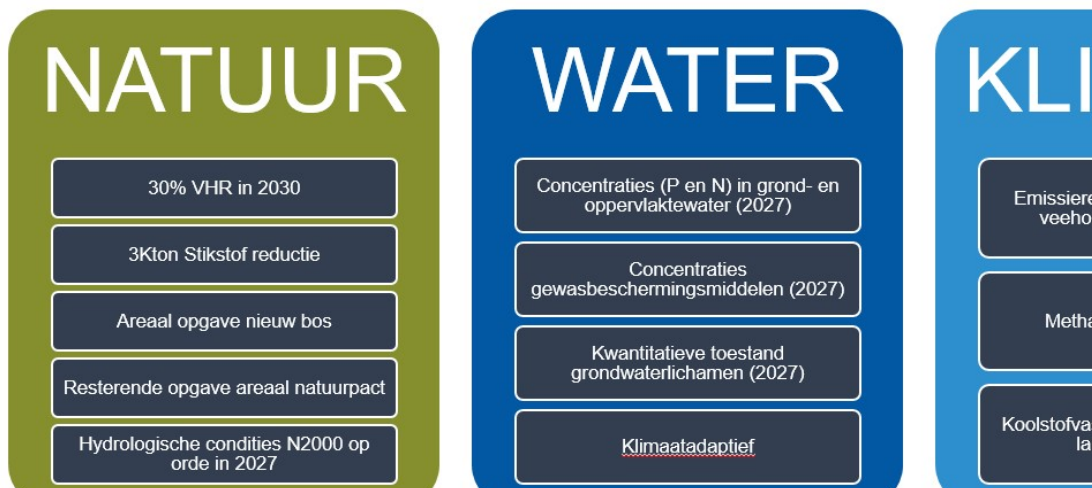
4.1 Europese, landelijke en provinciale kaders

De nationale regelgeving is de hoogste wetgeving in ons land. Deze is ontwikkeld om grens overstijgende belangen en waarden te borgen. Veel van deze regelgeving is dan ook geïmplementeerd vanuit Europese regelgeving. Dit zijn regels waar gemeenten geen beleidsvrijheid hebben en niet van af kunnen en mogen wijken. Denk met name aan milieuregelgeving, water- en natuurwetgeving.

In het LPLG is aangegeven op welke wijze de drie hoofddoelen van het NPLG (natuur/stikstof, water en klimaat) in Limburg gerealiseerd kunnen worden. Deze doelen volgen mede uit Europese en nationale verplichtingen, zoals de Vogel- en Habitatrichtlijn (VHR), Wet stikstofreductie en natuurverbetering (Wsn), Kaderrichtlijn Water (KRW), de Europese Klimaatwet en de Europese landgebruik-verordening (LULUCF). De meest urgente doelen en opgaven zijn:

- Het voorkomen van verslechtering van de natuur in N2000-gebieden (per direct)
- Het realiseren van de Ontwikkelopgave Natuur (2027),
- De kwaliteits- en kwantiteitsdoelen voor grond- en oppervlaktewater (2027).

De doelen, deels richtinggevend, deels kaderstellend zijn samengevat in onderstaande afbeelding. De nationale doelen zijn vertaald naar het provinciale niveau. Voor Limburg zijn de LPLG doelen bepaald:

4.2 Omgevingsvisie en lokale kaders

Weert heeft in de vorm van de Omgevingsvisie een integrale visie op het gehele grondgebied. Deze visie geeft op hoofdlijnen de koers weer. In hoofdstuk 5.5 staat de visie op het buitengebied beschreven met de gewenste ontwikkelrichting. De doelen zoals beschreven in de Omgevingsvisie Weert vragen om een nadere uitwerking en concretisering voor het buitengebied. Dit wordt vertaald naar een programma buitengebied. De koers van de Omgevingsvisie blijft het uitgangspunt.

Zo gezien is het buitengebied in Weert daardoor op veel plaatsen niet langer alleen een productiegebied maar een 'leefgebied' voor mens en flora en fauna. Ook in Weert hebben we met deze transitie te maken. Maar ons buitengebied is groot en voor een flink deel een echt productiegebied. In het programma buitengebied proberen we zoveel mogelijk slimme combinaties en koppelkansen mogelijk te maken, maar zullen we soms ook heldere en moeilijke keuzes moeten maken. Om hier richting in te geven zijn in de Omgevingsvisie vier zones aangewezen om perspectief te bieden aan deze uitdagingen:

- A. Landbouwgebieden
- B. Zones rondom natuur en beekdalen
- C. Natuurgebieden
- D. Kernrandzones

Per zone is in de Omgevingsvisie de ontwikkelingsrichting bepaald en zijn aandachtspunten benoemd voor de kwaliteit en leefbaarheid. De koers per deelgebied is daarmee op hoofdlijnen voldoende vastgelegd in de Omgevingsvisie. Elke deelgebied kent z'n eigen specifieke uitdagingen. Deze indeling vormt daarom ook een uitgangspunt bij de nadere uitwerking van de Omgevingsvisie naar een programma. De Omgevingsvisie geeft de hoofdkoers en enkele belangrijke accenten en aandachtspunten voor ontwikkelingen weer. De hoofddoelstelling voor het buitengebied is een 'vitaal buitengebied'. Naast deze hoofddoelstelling hanteren we de volgende doelstellingen zoals beschreven in de Omgevingsvisie Weert:

- We zorgen voor een gezonde veilige woon- en leefomgeving;
- Weert is energieneutraal in 2040;
- Water en bodem zijn leidend bij ruimtelijke ontwikkelingen;
- We zetten in op een gezond watersysteem weerbaar tegen droogte en wateroverlast;
- We versterken en herstellen biodiversiteit;
- We werken aan een gezond leefklimaat met een zo goed mogelijke luchtkwaliteit en zo min mogelijk geluidsoverlast;
- In 2030 gebruikt Weert minder primaire grondstoffen;
- Toerisme en recreatie is duurzaam, divers, groen en rijk aan cultuurhistorie;

4.3 Kaders van partners

Geconstateerd is dat er vooral behoefte is aan een samenhangend programma voor het buitengebied, waarin de koers wordt bepaald. In diverse visies, strategieën en uitvoeringsprogramma's zijn verschillende overheden aan het nadenken over de toekomst

van het buitengebied van Weert. Daarnaast zijn een aantal wet- en regelgevingen die van belang zijn. Denk hierbij aan de Regionale Energie Strategie (RES), Vogel en Habitat Richtlijn (VHR), de aanpak van de Kader richtlijn Water (KRW), het Natuur Doelen Advies (NDA), Ontwikkelperspectief NOVEX de Peel, de gebiedsgerichte aanpak van de stikstofproblematiek, LBV+/LBV³, Ontwerpend Onderzoek Midden-Limburg en natuurlijk de omgevingsvisie van Weert. Al deze onderdelen beïnvloeden elkaar. De gemeente vindt het van groot belang dat tussen de diverse visies, aanpakken en strategieën de samenhang en balans wordt gevonden, zodat er daadwerkelijk een vitaal buitengebied behouden als ontwikkeld kan worden, waarbij de gemeente de regie houdt.

5. PLAN VAN AANPAK

5.1 Globale aanpak

Aanpak bestaat uit twee onderdelen, die gedeeltelijk parallel aan elkaar uitgewerkt kunnen worden:

- I.** Een inventarisatie van beleid per deelgebied ('wie wil wat?') De inventarisatie is er al echter willen we antwoord geven op waar we de komende tijd aan gaan werken en wat er nodig is om de doelen te realiseren. Om geen dingen dubbel te doen gaan we hierbij inventariseren hoe de parallelle sporen eruit zien en wie waar voor aan de lat staat.
- II.** Het per deelgebied in kaart brengen van de wensen voor ontwikkelingen c.q. welk toekomstperspectief de eigenaren van de locaties hebben. Dit om door middel van het programma beleidsmatig in te kunnen inspelen op ontwikkelingswensen die zich gaan aandienen.

Per deelgebied vinden gesprekken plaats met de partners in het betreffende deelgebied, als ook intern binnen en buiten de afdeling R&E. Denk daarbij extern aan met name de provincie, landbouw, TBO's en het Waterschap waarbij wordt opgemerkt dat per deelgebied andere partners relevant zijn. In het gesprek staan een aantal onderwerpen centraal:

- In hoeverre spelen er in dit betreffende deelgebied opgaven voor de partner?
- Wat kan de partner inbrengen en bijdragen aan de uitwerking van initiatieven?
- Op welke wijze kunnen de opgaven meeliften met zich aandienende initiatieven in het deelgebied?

Als begin van de inventariserende fase is het voorstel om een startbijeenkomst te organiseren over het buitengebied waarbij we aan onze partners onze visie en aanpak toelichten.

Na de inventarisatiefase wordt het programma buitengebied opgesteld. De volgende elementen komen daarin terug:

- Beschrijving van de hoofdogave
- Organisatie
- Doelen en relatie met Omgevingsvisie en bestaand beleid en andere lopende programma's
- Beschrijving van de aanpak
- Planning en fasering
- Uitvoeringsagenda
- Financiële instrumenten
- Monitoring en evaluatie
- Communicatie en participatie
- Benodigde middelen

5.2 Raakvlakken en samenhang met andere programma's

De gemeente Weert krijgt een omgevingsvisie die in maart 2024 wordt vastgesteld. De uitgangspunten van het Programma Buitengebied worden verankerd en nader uitgewerkt in de nieuwe Omgevingsvisie. Het Programma Buitengebied is een eerste opstap tot vernieuwing van het beleid voor een vitaal buitengebied. Voor de ontwikkeling van het Programma Buitengebied zijn de eerder genoemde bijeenkomsten met betrokkenen uit het buitengebied van groot belang geweest. Daarnaast is ook de input vanuit andere trajecten richtinggevend. Bijvoorbeeld NOVEX Ontwikkelperspectief, regiodeal midden-Limburg,

³ Landelijke Beeindigingsregeling Veehouderijen

Ontwerpend Onderzoek Midden-Limburg, LPLG, GGA's⁴, PiO Weerterland⁵, Beleidskader Landelijk Gebied, POVI van de Provincie Limburg, de Programma's voor Energie (RES) en Food (EAA) van Keyport. Deze projecten leveren een belangrijke bijdrage aan de invulling en uitvoering van het Programma Buitengebied.

Het uitwerken van het programma wordt een route zonder dat we een precies beeld hebben wat de route wordt om te komen tot doelrealisatie. Daarnaast haakt het programma aan op lopende trajecten. Hiermee wordt de aanpak gekoppeld met de aanpak voor de gebiedsgerichte aanpak (o.a. PiO Weerterland) in het LPLG gebiedsproces De Peel. De opdrachtverlening voor deze aanpak is vastgesteld, waardoor in de verdere uitwerking de aanpak van dit programma zoveel mogelijk geïntegreerd kan worden.

De concrete keuzes in de gebieden zullen voor een belangrijk deel worden voorbereid in gebiedsgerichte processen binnen PiO Weerterland of op grotere schaal binnen NOVEX de Peel, mede op basis van de richting zoals aangegeven in de omgevingsvisie. De 6 thema's op het gebied van natuur, water en economie beschrijven de doelen en opgaven. In de vier deelgebieden zullen deze doelen en opgaven in samenhang en passend bij de lokale identiteit, maatschappelijk draagvlak en urgenties worden opgepakt en afgewogen met bestaande en toekomstige belangen.

De gemeente voert samen met haar partners in PiO Weerterland de regie over de diverse gebiedsprocessen en kiest, overeenkomstig het eerste concept van het LPLG, voor een aanpak van onderop, vrijwillig maar niet vrijblijvend. Het gesprek start in de gebieden zelf en samen met gebiedspartners. Uitgaande van de doelen kunnen we samen nadenken over gebiedsgerichte oplossingen, en stimuleren we draagvlak voor te nemen maatregelen. Hiervoor gaan we in Weert, als vervolg op de pilot adaptatiestrategie, 2 deelgebieden uitwerken. De uitwerking moet als voorbeeld dienen voor de verdere uitwerking van de gebiedsinrichting van het gehele buitengebied in gemeente Weert. De opgaven zijn groot, maar door doelen waar mogelijk slim te stapelen, werken we efficiënt en beperken we de ruimtelijke impact. Bijvoorbeeld door hectares nieuwe natuur slim in te passen.

5.3 Afbakening van het programma

In de Omgevingsvisie staan vier deelgebieden beschreven met ieder zijn eigen uitgangspunten. In hoofdlijnen ziet dat er als volgt uit:

- A. Landbouwgebieden** met agrarische productie als hoofdfunctie, te realiseren met een duurzame, emissiearme kringlooplandbouw met (inter-)nationale perspectieven. We kiezen primair voor de doorontwikkeling als landbouwgebied. Dus als productiegebied. We verbeteren de kwaliteit van water, bodem, lucht en versterken de biodiversiteit. Dat bereiken we vooral in samenhang met de transitie van de landbouw richting kringlooplandbouw. agrarische productie, teelten voor de industrie en energieopwekking. Dit is te combineren met de landbouw (bv energiefarming of eiwitteelten). Functies in balans met natuurlijke systeem en de omgeving en zal minder worden ontwaterend / water langer worden vastgehouden.
- B. Zones rondom natuur en beekdalen** waar de omstandigheden voor landbouw beperkend zijn, en deze aangepast moeten worden met andere functies in het buitengebied, zoals landschap, natuur, recreëren en wonen. De zones rondom de kernen, rondom natuur, woonlinten en in de beekdalen worden vooral een leefgebied. We versterken de kwaliteiten met de nadruk op recreatie & toerisme en natuur in combinatie met het wonen in de kernen en bebouwingslinten. Het landschap laat in dit gebied goed zien wat de onderliggende structuren van water en bodem zijn. Dat krijgt gestalte doordat we landschap en erfgoed telkens als koppelkans bij ontwikkelingen meenemen. Dat leidt tot een hoog gewaardeerd kleinschalig landschap waarin veel historische structuren waarneembaar zijn. Er blijft ruimte voor agrarisch gebruik, maar die zal in zijn algemeenheid wat kleinschaliger zijn en in balans met het natuurlijke systeem.
- C. Natuurgebieden** te beschermen en te herstellen door minimaliseren van omgevingsdruk en maatregelen gericht op verbetering van waterkwantiteit, herstel van kwelstromen, beekherstel, nutriëntenhuishouding etc. Onze natuurgebieden vormen een robuust netwerk van gebieden (Natuurnetwerk) die met elkaar en met het stedelijke groen zijn verbonden. Dit maakt het voor zowel soorten als voor mensen een

⁴ Gebiedsgerichte aanpak

⁵ Platteland in Ontwikkeling Weerterland

waardevol en florerend netwerk van groen en natuur dat altijd dichtbij is. We maken ons handelen in het buitengebied natuurinclusiever. Dit betekent dat we natuurwaarden willen versterken, niet alleen Natura2000 en NNN-gebieden⁶ maar ook in woongebieden, bedrijventerreinen, recreatiegebieden, en langs wegen. Natuur kan hierbij de andere functies en het landschap versterken

D. Kernrandzones zijn de overgangsgebieden tussen dorp/stad en land, aangrenzend aan het bebouwd gebied. Door deze zones aan te duiden willen we de woonomgeving en het omliggende landschap beter met elkaar verbinden en de ruimtelijke kwaliteit verbeteren vanuit de aanwezige landschappelijke kwaliteiten. Iedere zone kent zijn eigen eigenheid en is bepaald op basis van de kenmerken van het gebied en de stedelijke omgeving. Ze hebben geen standaard afmeting. Er is plek voor experimenteerruimte voor groene en lokale landbouw, kleinschaligheid, stadslandbouw, kleinschalige woningbouw en nieuwe woon-, zorg- en leefconcepten zolang deze bijdragen aan het versterken van de kenmerken van de kern en bijdragen aan de ruimtelijke kwaliteit. Woonfuncties horen op de flanken en er is afgepaste ruimte om de verstedelijkingsdruk op te vangen.

De kernrandzones staan niet op zichzelf, maar sluiten aan op de hoofdgroenstructuren en recreatieve structuren. Zo worden de zones vanzelfsprekend opgenomen in haar omgeving en worden er goede en robuuste ecologische en recreatieve verbindingen gemaakt. De kernrandzone vormt zo een belangrijke schakel tussen stad en het buitengebied.

5.4 Eindresultaat

De doelen zoals hierboven beschreven worden vertaald naar een programma buitengebied, zoals bedoeld onder de Omgevingswet. De koers op hoofdlijnen is reeds bepaald in de Omgevingsvisie en aan het programma de opdracht om de koers van de verschillende gebieden verder uit te werken. Wat volgt is hoe we de doelen en opgaven gaan realiseren. In het programma buitengebied staan de uitwerkingen en acties die nodig zijn om de ambities uit de Omgevingsvisie te realiseren. Zo gaan we bijvoorbeeld het landbouwgebied (Zone A) vooral zien als productiegebied. Daar liggen kansen die er elders niet zijn.

Dat maakt de afweging hoe dat gebied te gebruiken er niet makkelijker op. Ook een productiegebied moet immers passen bij de waarden van de samenleving. Denk aan stikstof, geurhinder of de verandering van landschap door ontwikkelingen in energie. Ondanks ons grote buitengebied is de ruimte schaars. Als ruimte schaars is, dan wordt 'dubbelgebruik', het combineren van functies, voorwaarde voor ontwikkeling. In de praktijk houdt dat in dat een gebied niet voor 100% voor één functie wordt ingericht.

Aan de hand van diverse participatietrajecten hebben we een analyse gemaakt van actuele trends en ontwikkelingen in Weert en het bestaande beleid. Op basis daarvan hebben we de zes thema's bepaald die we in het programma per gebied nader uitwerken. De thema's zijn:

- 1) Water, Bodem en Lucht
- 2) Rijke Natuur en landschap
- 3) Toekomstbestendige landbouw
- 4) Ruimte voor Energie
- 5) Vrije tijd en Mobiliteit
- 6) Prettig en Gezond Leven

Voor elk thema beschrijven we in het programma buitengebied eerst wat er speelt in de 4 deelgebieden. Belangrijke input hiervoor is gegeven door de vele stakeholders die we de afgelopen 2 jaar hebben bevraagd op hun kennis en ideeën. Op basis van deze analyse komen we per deelgebied tot het programma met waar we in 2030 willen staan. Belangrijk onderdeel is, naast de participatie "buiten", de inbreng vanuit het gemeentelijk ambtelijke apparaat.

In het programma buitengebied gaan we beleid nader uitwerken en concrete maatregelen formuleren zoals bv het opstellen van een ruimtelijk raamwerk. Deze zijn nodig om vastgestelde doelstellingen of ambities uit de Omgevingsvisie te behalen en om de gewenste kwaliteit van het buitengebied te bereiken. Dit omdat het programma een

⁶ Natuur Netwerk Nederland

uitwerking is van de koers in de Omgevingsvisie en op uitvoering gericht is. De gemeenteraad wordt vanzelfsprekend betrokken bij de uitwerking van het Programma. Vaststelling van het programma door B&W zal pas plaatsvinden nadat het in opiniërende zin in de gemeenteraad is besproken.

5.5 Risico's (kansen en bedreigingen)

De periode waarin aan deze startnotitie is geschreven, staat op rijksniveau in het teken van de formatie van een nieuwe regering. Dat betekent dat er op een aantal cruciale onderdelen (het Transitiefonds, perspectief landbouw, generieke maatregelen voor stikstof en water, opgaven voor natuur) geen duidelijkheid bestaat. In de omgevingsvisie is de ambitie uitgesproken om als gemeente voortvarend met de transitie van het buitengebied aan de slag te gaan, om met draagvlak doelen te realiseren, op voorwaarde dat het rijk en provincie ook haar verantwoordelijkheid nemen door het nemen van adequate instrumenten op rijks- en provinciaal niveau en het beschikbaar stellen van voldoende middelen.

In het kader is aangegeven dat we, zo nodig, tot bijstelling van onderdelen van het beleidskader te komen. Het ontwikkelen van het programma gaat geleidelijk omdat de dagelijkse werkzaamheden gewoon door (moeten) gaan. Wetende dat hier het risico bestaat dat de structuur niet voldoende is doordacht. De dagelijkse werkzaamheden kunnen de nodige aandacht vragen omdat hier vaak hoge urgentie op korte termijn kan liggen (waan van de dag). Dit kan het ontwikkelen van het programma en de langlopende structurele opgaven vertragen. Juist het programma buitengebied moet hier meer sturing en meer duidelijkheid en prioritering geven.

6. ORGANISATIE

6.1 Programma-organisatie

De kracht van dit programma is zo sterk of zo zwak als haar uitvoering. Vanuit die wetenschap zijn wij als gemeente altijd onderdeel van een groter geheel van maatschappelijke partners en collega-overheden. De slagkracht staat de komende jaren onder druk vanwege een grote arbeidsmarktkrapte die naar verwachting alleen maar zal toenemen. Of het nou gaat om de vakmensen in de energietransitie en maakindustrie, de ecologen of planologen in het ruimtelijk en landelijk domein, ambities realiseer je met de slagkracht van mensen.

Naast de arbeidsmarktkrapte is de rijksoverheid een belangrijke speler in het realiseren van de gestelde ambities in de kaders. Enerzijds vanuit wet- en regelgeving, anderzijds vanuit de financiële randvoorwaarden voor de grote opgaven in het landelijk gebied. En misschien nog wel belangrijker: de nieuwe politiek-bestuurlijke koers die uit de kabinetsformatie volgt. Alhoewel een aantal zaken weliswaar niet controversieel zijn verklaard, zullen hier nog Kamermeerderheden voor gevonden moeten worden. En voor een aantal grote controversiële onderwerpen (klimaat, migratie, landelijk gebied, Groeifonds) is er snel duidelijkheid gewenst over de koers.

Maar ook onze eigen gemeentelijke rol opvatting is daarbij van belang. Het maakt nogal wat uit als je als gemeente de regie naar je toetrekt, of juist de ruimte geeft aan de ondernemers of partners. Beiden kan, maar wel weloverwogen en vervolgens ook met voldoende menskracht en de juiste rol opvatting om deze keuzes te implementeren. Regels kunnen knellend werken en staan initiatieven soms in de weg, maar regels kunnen ook duidelijkheid en rechtszekerheid bieden voor burgers en bedrijven als het gaat om gelijk speelveld of handhaving. Er is in de omgevingsvisie uitgebreid ingegaan op de inhoudelijke rollen, taken en bevoegdheden die de gemeente zelf heeft c.q. ambieert.

Voor het opstellen van het programma buitengebied is de omgevingsvisie leidend en is de regisseur buitengebied verantwoordelijk.

De deelnemers aan de deelprogramma's (6 thema's in de 4 deelgebieden) zijn vooral medewerkers uit de teams VTH en R&E. Alle medewerkers zijn functioneel betrokken bij de werkzaamheden in het buitengebied. Zij brengen hun expertise in het schakelteam buitengebied.

- De resultaten uit de inventariserende fase voor de landschapsvisie en landbouwvisie wordt integraal meegenomen.

- De gesprekken met de partners kan voor alle deelgebieden in de periode april – mei plaatsvinden. Deze gesprekken moeten leiden tot de vorming van een Weerter Plattelands Parlement.

6.2 Onderzoek, informatie en kwaliteit

Essentieel voor een vitaal buitengebied is het behouden en versterken van omgevingskwaliteiten bij ruimtelijke ontwikkelingen in het gebied. Deze omgevingskwaliteiten maken namelijk wat ons buitengebied een aantrekkelijk gebied maakt om te wonen, te ondernemen, en te recreëren. De omgevingskwaliteit van de omgeving is hét visitekaartje van de gemeente Weert. In dit Programma is omgevingskwaliteit dan ook onlosmakelijk verbonden aan alle zes de thema's.

Hierbij richt gemeente Weert zich op het versterken van natuur en biodiversiteit (en Stikstofreductie). Dit vraagt een andere invulling van hoe we voedsel verbouwen, ondernemen, wonen, recreëren en energie opwekken. Met lokale belanghebbenden willen gemeente Weert en provincie Limburg nagaan wat er moet gebeuren op lokaal niveau voor de natuur, het water en de klimaatdoelen. Concreet wil gemeente dat doen middels het uitvoeren van het vervolg op de pilot voor de adaptatiestrategie voor het buitengebied van gemeente Weert voor het deelgebied Altweerderheide-Tungelroyse beek en Moeselpeel

6.3 Participatie

Alvorens te starten met het programma is het belangrijk dat de stakeholders, de belanghebbenden, in beeld zijn. In onderstaand participatieoverzicht is de verhouding ten opzichte van de issues die spelen in het buitengebied en op welke manier we ze moeten betrekken bij het programma.

- Bondgenoten zijn de natuurlijke partners. Vaak is er een reeds lang bestaande band. Dit zijn partijen die men kan vertrouwen en andersom vertrouwen hebben. Er is in hoge mate overeenstemming over het doel en de wijze waarop dat bereikt moet/kan worden.
- Coalitiepartners zijn diegenen, waarmee uit strategische overwegingen een samenwerking wordt aan gegaan. Men blijft wel voorzichtig; niet op alle onderdelen hoeft er sprake van overeenstemming te zijn. Bovendien is de samenwerking pril en is er (nog) geen sprake van een band. Dit kan bijvoorbeeld een samenwerking op projectbasis zijn.
- Opponenten zijn tegenspelers, die weliswaar een andere visie aanhangen, maar waarmee constructief overleg te voeren valt. Men kan opponenten gebruiken als sparring partner om eigen argumenten en visie scherper te krijgen en te toetsen. Van opponenten komt positieve feedback in de vorm van acceptabele alternatieven die het initiatief verder kan helpen.
- Tegenstanders zijn partijen waarvan men zowel rationeel als sociaal emotioneel verschilt. Als tegenstanders veel macht hebben, kunnen zij een belangrijke hindermacht vormen voor het resultaat dat wordt geambieerd.

6.4 Middelen

Niet alles kan tegelijk. We zoeken naar de juiste balans tussen het tijdig halen van wettelijke afspraken en de gefaseerde beschikbaarheid van financiële middelen vanuit Rijk en provincie.

6.5 Planning

- Januari - Februari: Startnotitie
 - 20 Februari: Vaststelling startnotitie door B&W.
 - Februari - april: Opstellen concept programma.
 - 22 Februari: Raadsexkursie.
 - April - Juni: Bespreken rapport met:
 - o Verschillende gemeentelijke beleidsafdelingen.
 - o Provincie, Waterschap Limburg, TBO's, LLTB en andere partners (via PiO Weerterland), Milieufederatie e.d.
 - Juni - Juli: Verwerken overleggen in het programma buitengebied Weert.
 - Augustus: Conceptprogramma in B&W.
 - September: Opiniërende bespreking in de gemeenteraad.
 - Oktober: Vaststelling door B&W.

Na vaststelling door het college wordt er gestart met de uitvoering van het programma buitengebied. Het programma zal ongeveer een doorlooptijd hebben van 6 jaar met als richtjaar 2030?

6.7 Communicatie

In het buitengebied voltrekken zich een groot aantal veranderingen. Steeds meer verschillende partijen maken gebruik van het 'buitengebied'. Dit samen met diverse ontwikkelingen, zoals leegstaande agrarische bebouwing, zorgen voor de nodige dynamiek.

Gemeente Weert gaat hiervoor een programma opstellen genaamd Buitengebied in Beweging (BIB). Een ambitieus programma met als doel het creëren en/of behouden van een kwalitatief hoogwaardig buitengebied in Weert waarin een goed werk-, woon- en leefmilieu gewaarborgd is. Een niet geringe opdracht die alleen slaagt indien dit integraal, professioneel en met lef en durf ingezet wordt.

Centraal staat het verkrijgen van draagvlak en begrip voor het initiatief. Ontvangers moeten weten wat men ermee kan. Het gaat om anders denken, open staan voor diverse meningen, transparantie en begrip voor elkaar. Echter hoe ga je dit nieuwe denken introduceren bij de partijen die er wellicht wat mee kunnen?